

การตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชน*

Copying and Resilience of Teenage Mothers under the Dynamics of Community Capital

¹อ้อมใจ พลกายา, สันติ ศรีสวนแดง และ ประสงค์ ตันพิชัย

¹Oomjai Polgaya, Sunti Srisuantang and Prasong Tanpichai

คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: satsts@ku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาปรากฏการณ์การตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี 2) วิเคราะห์ทุนชุมชนที่มีต่อการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี และ 3) พัฒนาแนวทางการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เก็บข้อมูลจากแม่วัยใส จำนวน 30 ราย คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง วิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ร่วมกับการสังเกต และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนการพัฒนาแนวทางการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีส่วนร่วมได้แก่ แม่วัยใส ครอบครัวของแม่วัยใส ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น ผู้นำชุมชน สถานศึกษา สาธารณสุข องค์กรท้องถิ่น ใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี จำนวน 20 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1.การวางแผน 2.การดำเนินกิจกรรมและการสังเกตผล และ 3.การสะท้อนผลการดำเนินกิจกรรม เก็บข้อมูลโดยสนทนากลุ่ม แบบสังเกต และประเมินพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา

ผลวิจัยพบว่า 1. กระบวนการเข้าสู่การเป็นแม่วัยใสของแม่วัยใสใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) ก่อนการเข้าสู่การเป็นแม่วัยใส 2) การเป็นแม่วัยใส และ 3) หลังการเป็นแม่วัยใส การตั้งรับของแม่วัยใสแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ แบบสู้ แบบหนี และแบบยอมรับสภาพปัญหา ส่วนการยืนหยัดของแม่วัยใสแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีทักษะการปรับตัว กลุ่มที่มีทัศนคติเชิงบวก และกลุ่มที่มีทักษะมนุษยสัมพันธ์และการแก้ปัญหา 2. ทุนชุมชนที่มีต่อการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใส ประกอบด้วย 3 ทุน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสถาบันและทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม 3. แนวทางการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างสัมพันธภาพและความไว้วางใจกับแม่วัยใส 2) การดูแลสุขภาพใจและสุขภาพกายของแม่วัยใสผ่านทุนชุมชนเพื่อโอบอุ้มสร้างพลังใจ และ 3) การสร้างมุมมองและทัศนคติที่ดีต่อการเป็นแม่วัยใสเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี การขับเคลื่อนแบบทุนชุมชนทั้ง 3 ทุนอย่างองค์รวมจึงทำให้แม่วัยใสเกิดกระบวนการแก้ปัญหาโดยทุนชุมชนอย่างองค์รวม ทำให้แม่วัยใสให้ดำเนินการตั้งครร์ต่อไปและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

คำสำคัญ: การตั้งรับ; การยืนหยัด; แม่วัยใส; พลวัตของทุนชุมชน

Abstract

This research article aimed to (1) investigate the coping and resilience phenomena of teenage mothers in Ban Pong District, Ratchaburi Province, (2) analyze the role of community capital in supporting the coping and resilience of teenage mothers in Ban Pong District, Ratchaburi Province, and (3) develop approaches to enhance the coping and resilience of teenage mothers under the dynamics of community capital in Ban Pong District, Ratchaburi Province. A mixed-methods research design was employed, combining qualitative research and action research. Data were collected from 30 teenage mothers selected purposively through document analysis, in-depth interviews, and observation. The collected data were analyzed using content analysis. For the development of approaches to support teenage mothers under community capital dynamics, 20 participants were involved, including teenage mothers, their families, and representatives from relevant organizations such as community leaders, schools, public health units, and local authorities in Ban Pong District, Ratchaburi Province. Participation was voluntary and consisted of three stages: (1) planning, (2) implementing activities and observing outcomes, and (3) reflecting on the activities. Data were collected through focus group discussions, observation, and satisfaction assessment. The data were analyzed using descriptive statistics.

The research findings revealed that the process of becoming a teenage mother in Ban Pong District, Ratchaburi Province, consisted of three stages: (1) before becoming a teenage mother, (2) being a teenage mother, and (3) after becoming a teenage mother. The coping strategies of teenage mothers were categorized into three types: confronting, escaping, and accepting the situation, while their resilience was classified into three groups: those with adaptive skills, those with a positive attitude, and those with interpersonal and problem-solving skills. Community capital influencing the coping and resilience of teenage mothers comprised three types: human capital, institutional capital, and knowledge and cultural capital. The approach to supporting coping and resilience under the dynamics of community capital in Ban Pong District consisted of three steps: (1) building relationships and trust with teenage mothers, (2) promoting mental and physical health through community capital to nurture and empower them, and (3) fostering positive perspectives and attitudes toward teenage motherhood to enhance quality of life. The integrated mobilization of the three forms of community capital enabled teenage mothers to engage in holistic problem-solving through community resources, supporting them to continue their pregnancies and achieve a good quality of life.

Keywords: Coping Strategies; Resilience; Teenage Mothers; Dynamics of Community Capital

บทนำ

ประเทศไทยได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปรากฏการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เป็นประเด็นที่สำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทย การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น คือ การตั้งครรภ์ในสตรีอายุ 10-19 ปี โดยถืออายุ ณ เวลาที่คลอดบุตร (Saensiriphan, 2018) สถานการณ์การตั้งครรภ์วัยรุ่นในประเทศไทย โดยข้อมูลสถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชน ปี 2566 (Department of Reproductive Health, Department of Health, Ministry of Public Health, 2023) พบว่าประเทศไทยมีอัตราการคลอดของหญิงวัยรุ่นอายุระหว่าง 10-19 ปี ปีงบประมาณ 2566 จำนวน 42,338 คน คิดเป็น 8.50 % แต่ในจังหวัดราชบุรีมีอัตราการคลอดของหญิงวัยรุ่นอายุระหว่าง 15-19 ปี ปีงบประมาณ 2566 จำนวน 356 คน คิดเป็น 15.95 % และอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี ปีงบประมาณ 2567 มีสถิติแม่วัยใส จำนวน 65 คน คิดเป็น ร้อยละ 13.87 (Ministry of Public Health, 2023) เป็นจำนวนที่มากและเกินเกณฑ์ของกรมอนามัย และยังพบวัยรุ่นมีการตั้งครรภ์ซ้ำมากขึ้น และมีการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ (Meekaew, 2018) เมื่อพิจารณา อัตราการคลอดมีแนวโน้มลดลงแต่ยังถือว่าเป็นสถิติที่สูงกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วและมีแนวโน้มของการตั้งครรภ์ซ้ำ การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นส่วนใหญ่เป็นการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ ยังไม่มีความพร้อมในการเป็นมารดา อีกทั้งร่างกายของแม่วัยรุ่นยังมีเจริญเติบโตไม่เต็มที่ ขาดวุฒิภาวะและไม่มีความเป็นผู้ใหญ่ ก่อให้เกิดปัญหาการทำแท้งหรือการยุติการตั้งครรภ์ด้วยวิธีที่ไม่ปลอดภัยที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางกายหรือถึงขั้นเสียชีวิต การตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นส่งผลกระทบต่อทั้งด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ เศรษฐกิจ และสังคม จึงมีความจำเป็นต้องเร่งรัดการดำเนินงานเพื่อลดการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมในวัยรุ่นและการตั้งครรภ์ซ้ำในกลุ่มวัยรุ่นอย่างจริงจังต่อไป

จากปรากฏการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ทำให้เกิดผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่มีต่อคุณภาพชีวิตของแม่วัยใสและบุตร รวมทั้งการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาของแม่วัยใส ที่จะต้องเผชิญกับสถานการณ์ดังกล่าว ในการตั้งรับและการยืดหยุ่นของการตั้งครรภ์ การตั้งรับ (Coping) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องความเครียดและการเผชิญความเครียดที่เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในงานวิจัยทางการแพทย์ แนวคิดความเครียดและการเผชิญความเครียดของ ลาซารัส และ โฟล์คแมน (Lazarus & Folkman, 1984 Cited in Chanchula, and Chamnan, 2016) การศึกษาเรื่องการเผชิญความเครียดในมุมมองทางด้านสังคม ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่าง สิ่งแวดล้อม บุคคลรอบข้าง โครงสร้างทางสังคมกับตัวบุคคล และการประเมินความสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ กับทรัพยากรของบุคคลที่มีอยู่ การเลือกใช้วิธีการเผชิญความเครียดขึ้นอยู่กับ การประเมินของแต่ละบุคคลกับสถานการณ์นั้น ๆ ส่วนการยืดหยุ่น (Resilience) เป็นความสามารถในการปรับตัวของบุคคล เมื่อต้องประสบกับสถานการณ์วิกฤตเป็นพลังที่ช่วยให้สามารถจัดการกับปัญหา ผ่านพ้นภาวะวิกฤตหรือเหตุการณ์ร้าย ๆ ไปได้ รวมถึงสามารถฟื้นฟูสภาพอารมณ์และจิตใจให้กลับสู่ภาวะปกติได้อย่างรวดเร็วไม่จมอยู่กับความทุกข์ เรียกได้ว่าการปรับตัวได้ดีจนสามารถกลับมาดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขอีกครั้ง และผู้ที่มีความเข้มแข็งทางใจที่ดีจะสามารถพลิกวิกฤตเป็นโอกาสคือเรียนรู้และเติบโตขึ้นเมื่อเผชิญกับปัญหา ทำให้มีจิตใจเข้มแข็งขึ้นกว่าเดิม (Thapthim, Intarakhanhaeng, and Chuchom, 2021) จากปัญหาของสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในประเทศไทย ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจึงมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเพื่อช่วยเหลือหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 (Child and Adolescent Mental Health Rajanagarindra Institute, 2021) แต่ยังมีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นภาคส่วน ทำให้จังหวัดราชบุรียังมีอัตราการคลอดของหญิงวัยรุ่นที่สูง และมีการตั้งครรภ์ซ้ำเพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ (Meekaew, 2018)

การดำเนินงานในการแก้ไขการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เป็นประเด็นที่มีความสำคัญของสังคมในทุกมิติ มองปัญหาและรวมแก้ไขแบบองค์รวมที่เป็นการดูแลแม่ใส่ใจให้ครอบคลุมทุกมิติทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ จึงต้องใช้ความร่วมมือจากหลายหน่วยงานหลายฝ่ายเข้ามาช่วยในการขับเคลื่อน จึงเป็นต้นทุนทางชุมชนในการสนับสนุนให้สามารถเผชิญและสนับสนุนให้เกิดการตั้งครรภ์ที่มีคุณภาพ แนวคิดทุนชุมชนเป็นแนวคิดที่นำไปใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยทุนชุมชนดังกล่าวนี้ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (Ministry of Social Development and Human Security, 2014 Cited in Sanguandee, 2021) ที่ประกอบด้วยทุนมนุษย์ ทุนสถาบัน ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม และทุนทรัพยากรธรรมชาติ

การวิจัยเรื่องการตั้งครรภ์และการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชน จะทำให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกในกระบวนการเป็นแม่วัยใส การตั้งครรภ์ การยืนหยัดเพื่อเผชิญกับปัญหาการตั้งครรภ์ของแม่วัยใส รวมทั้งการให้การช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแม่วัยใสโดยการใช้ทุนชุมชนที่อยู่รอบตัวแม่วัยใส การเปลี่ยนแปลงของทุนชุมชนตามกาลเวลาอาจจะส่งผลต่อแม่วัยใส จากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการตั้งครรภ์และการยืนหยัด ของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชน เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางหรือข้อเสนอในการพัฒนาทุนชุมชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแม่วัยใสในทุกมิติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปรากฏการณ์การตั้งครรภ์และการยืนหยัดของแม่วัยใสใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ทุนชุมชนที่มีต่อการตั้งครรภ์และการยืนหยัดของแม่วัยใสใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการตั้งครรภ์และการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการตั้งครรภ์และการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชน เป็นการวิจัยเชิงผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาปรากฏการณ์การตั้งครรภ์และการยืนหยัดของแม่วัยใสใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี และวิเคราะห์ทุนชุมชนที่มีต่อการตั้งครรภ์และการยืนหยัดของแม่วัยใส ใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี และการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแนวทางการตั้งครรภ์และการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเป็นแม่วัยใสครอบคลุมในเรื่องพัฒนาการของวัยรุ่นการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น แนวคิดตั้งครรภ์และการยืนหยัดของการเป็นแม่วัยใส รวมทั้งการศึกษาลัทธิทุนชุมชน การวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยาและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาปรากฏการณ์การตั้งครรภ์ของแม่วัยใสใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ทำความเข้าใจปัจจัยที่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ มุมมองและวิธีรับมือในการตั้งครรภ์ต่อหรือยุติการตั้งครรภ์ การสนับสนุนของทุนชุมชนที่มีต่อแม่วัยใส แนวทางในการตั้งครรภ์ การยืนหยัด เพื่อคุณภาพชีวิตของแม่วัยใส

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มแม่วัยใส ที่มีอายุระหว่าง 15-40 ปี ที่มีประวัติตั้งครรภ์ที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี ในพื้นที่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี (กำลังตั้งครรภ์วัยรุ่นหรือผ่านประสบการณ์ตั้งครรภ์วัยรุ่นมาแล้ว) จำนวน 30 ราย คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนความเป็นจริงที่

พบในสถานการณ์ปกติ และกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับแม่วัยใส ได้แก่ครอบครัวของแม่วัยใส ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน โรงเรียน สาธารณสุข องค์กรท้องถิ่น เป็นต้น

3.2 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา การศึกษานี้ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นวิธีการหลักในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถไปถึงเบื้องหลังประสบการณ์ชีวิตการเป็นแม่วัยใส โดยในการสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามในประเด็นกว้าง ๆ ครอบคลุมประเด็นคำถามการวิจัยที่ต้องการค้นหาคำตอบ โดยนำแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นผู้ช่วยตรวจสอบแนวคำถามและทดลองใช้แนวคำถามทำการสัมภาษณ์ ก่อนนำไปสัมภาษณ์จริง โดยผู้วิจัยเริ่มการสร้างสัมพันธ์ภาพ หลังจากประเมินได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความไว้วางใจและพร้อมที่จะให้ข้อมูลเชิงลึก ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงอีกครั้งและเริ่มสัมภาษณ์แบบเจาะลึกตามแนวคำถามที่เกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับการทำความเข้าใจถึงแบบแผนของการเข้าสู่การเป็นแม่วัยใสและทุนทางชุมชนที่มีต่อการดำรงอยู่ของแม่วัยใส ในการตั้งรับ การยืนหยัด กับการตั้งครร์ภวียรุ่น การวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบอิงข้อมูลใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

3.3 การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรทางด้านสาธารณสุข ทำหน้าที่ในด้านการสอนและสอนภาคปฏิบัตินักศึกษาพยาบาล รวมทั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความเข้าใจและเข้าถึงกลุ่มแม่วัยใส เห็นกิจกรรมและนโยบายในการดำเนินงานเกี่ยวกับแม่วัยใสและสามารถเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลได้เพิ่มขึ้น ตามระยะเวลาที่อยู่ในสนามการวิจัย ผู้วิจัยจึงเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือในการเก็บข้อมูลวิจัย โดยงานวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช จ.ราชบุรี เลขที่ P1/2565 รับรองจริยธรรม วันที่ 29 มิถุนายน 2565 ถึง วันที่ 28 มิถุนายน 2568 ระยะเวลา 3 ปี โดยเริ่มเก็บข้อมูล วันที่ 9 ตุลาคม 2565 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2568 การรวบรวมข้อมูลโดยการทำความเข้าใจถึงแบบแผนของการเข้าสู่การเป็นแม่วัยใสและทุนชุมชนที่มีต่อการดำรงอยู่ของแม่วัยใส ดำเนินการดังนี้ 1. การศึกษาบริบททั่วไป ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีในพื้นที่ เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 2. การศึกษาบริบทแบบแผนของการเข้าสู่การเป็นแม่วัยใสและปัจจัยด้านทุนทางชุมชนที่มีต่อการดำรงอยู่ของแม่วัยใส ในการตั้งรับ การยืนหยัด กับการตั้งครร์ภวียรุ่น ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มแม่วัยใส ที่มีอายุระหว่าง 15- 40 ปี ที่มีประวัติตั้งครร์ภวียรุ่นที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี ในพื้นที่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี (กำลังตั้งครร์ภวียรุ่นหรือผ่านประสบการณ์ตั้งครร์ภวียรุ่นมาแล้ว) จำนวน 30 ราย คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การวิเคราะห์ข้อมูล เน้นการวิเคราะห์การให้ความหมายและประสบการณ์การเป็นแม่วัยใส

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา แนวการบรรยายของ Husserl (Husserlian Phenomenology) เพื่อให้ได้มาซึ่งแก่นของปรากฏการณ์ เน้นการวิเคราะห์การให้ความหมายและประสบการณ์การเป็นแม่วัยใส

ขั้นตอนที่ 4 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นการพัฒนาแนวทางการตั้งรับและการยืนหยัด ของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี โดยดำเนินการดังนี้

4.1 ผู้มีส่วนร่วม ประกอบด้วย แม่วัยใสครอบครัวของแม่วัยใส ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น ผู้นำชุมชน โรงเรียน สาธารณสุข องค์กรท้องถิ่น ใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี จำนวน 20 คน

4.2 เครื่องมือ วิธีการที่ใช้ในการศึกษา การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ในการขับเคลื่อนการพัฒนาแนวทางการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี มีขั้นตอนดังนี้

4.2.1 การวางแผน จัดเวทีประชุมร่วมกับแม่ข่ายไส ครอบครัวของแม่ข่ายไส ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น ผู้นำชุมชน โรงเรียน สาธารณสุข องค์กรท้องถิ่น ใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี โดยผู้วิจัยนำร่างแนวทางการตั้งรับและการยื่นหยัดของแม่ข่ายไสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี มาให้พิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยนำไปปรับแก้ไขเป็นแนวทางการตั้งรับและการยื่นหยัดของแม่ข่ายไสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี และนำมาจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาแนวทางการตั้งรับและการยื่นหยัดของแม่ข่ายไสภายใต้พลวัตของทุนชุมชน ที่ประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัดความสำเร็จกิจกรรมกลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลาในการดำเนินการ ผลที่คาดว่าจะได้รับ และทุนชุมชนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน การเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินกิจกรรม โดยใช้เครื่องมือ สทนากลุ่ม การสังเกต และการวิเคราะห์เอกสาร

4.2.2 การดำเนินกิจกรรมและการสังเกตผล โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมกิจกรรมดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่ได้วางแผน การดำเนินการตั้งรับและการยื่นหยัดของแม่ข่ายไสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ 1. กิจกรรมใจต่อใจ 2. กิจกรรมหนุนพลังกาย 3. กิจกรรมเสริมพลังจิต และ 4. กิจกรรมสร้างคุณภาพชีวิตแม่ข่ายไส การติดตามผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่ได้วางแผนไว้ จำนวน 4 ครั้ง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้เครื่องมือ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมขับเคลื่อนการแนวทางการตั้งรับและการยื่นหยัดของแม่ข่ายไสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหาประเด็นและเนื้อหาที่ต้องการจะวัด ตลอดจนความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายโดยผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัย 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาจำนวน 1 ท่าน แก้ไขปรับปรุง ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Cronbach' Alpha Coefficient) ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจในการเข้าร่วมขับเคลื่อนการแนวทางการตั้งรับและการยื่นหยัดของแม่ข่ายไสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี เท่ากับ 0.80

4.2.3 การสะท้อนผลการดำเนินกิจกรรม การสรุปผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการแนวทางการตั้งรับและการยื่นหยัด ของแม่ข่ายไสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ และสะท้อนผลการดำเนินงานเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับแผน แล้วนำไปดำเนินการในขั้นต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้เครื่องมือสนทนากลุ่มและแบบสังเกต จัดเวทีนำเสนอแนวทางการตั้งรับและการยื่นหยัด ของแม่ข่ายไสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรีโดยใช้การสนทนากลุ่ม

ภายหลังการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนการพัฒนาเสร็จสิ้น ผู้วิจัยจัดเวทีนำเสนอแนวทางการตั้งรับและการยื่นหยัดของแม่ข่ายไสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรีและบทบาทของแต่ละภาคส่วน ซึ่งเป็นผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์จากการสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึก ให้กับตัวแทนแม่ข่ายไส ครอบครัว ผู้นำชุมชน ตลอดจนเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทในการรับผิดชอบในเรื่องการตั้งครรภในวัยรุ่น รวมจำนวน 10 คน โดยใช้การสนทนากลุ่มในการนำเสนอรายละเอียด การสรุปข้อมูล ผลการวิจัยและแนวทางการตั้งรับและการยื่นหยัดของแม่ข่ายไสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปรากฏการณ์การตั้งรับและการยับยั้งของแม่วัยใสใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า

กระบวนการเข้าสู่การเป็นแม่วัยใสใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1) ระยะก่อนการเข้าสู่การเป็นแม่วัยใส ช่วงเริ่มต้นของสัมพันธภาพระหว่างวัยรุ่นหญิงกับเพื่อนต่างเพศ เป็นการสร้างสัมพันธภาพ ความสนิมสนม โดยมีพฤติกรรมแสดงออกให้เห็น เช่น การนัดเจอกับแฟน การหนีเที่ยวกับแฟน เป็นต้น

2) ระยะการเป็นแม่วัยใส เป็นระยะที่เริ่มมีสัมพันธภาพระหว่างเพศชายและเพศหญิง เริ่มมีเพศสัมพันธ์ ด้วยสถานการณ์และบริบทของอารมณ์ ความอยากรู้อยากลอง รวมถึงขาดความรู้ ความตระหนักในการป้องกันการตั้งครรภ์ จนทำให้เกิดการตั้งครรภ์ทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจให้มีการตั้งครรภ์เกิดขึ้น

3) ระยะหลังการเป็นแม่วัยใส เป็นช่วงระยะเวลาที่สำคัญช่วงหนึ่งในการประคับประคองและการให้การช่วยเหลือแม่วัยใส เริ่มปรับตัวรับสภาพกับการตั้งครรภ์ที่ ยอมรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น แม่วัยใสมีพฤติกรรมที่มีความเข้มแข็ง เกิดทักษะในการแก้ไขสถานการณ์การตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งแสวงหาความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนจากสามี ครอบครัวและบุคคลภายนอก เกิดการช่วยเหลือและการประคับประคองแม่วัยใสที่มีปัจจัยเข้ามาสนับสนุนมากมาย

การตั้งรับของแม่วัยใสใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี การตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ไม่ได้มาจากการวางแผนและไม่ได้เป็นที่ต้องการของแม่วัยใส จึงทำให้แม่วัยใสต้องมีการปรับตัวในการเผชิญปัญหาหรือการตั้งรับ (Coping) จากงานวิจัยผู้วิจัยจำแนกการเผชิญความเครียดของแม่วัยใสออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1) แม่วัยใสที่มีการเผชิญความเครียดแบบสู้ แม่วัยใสกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมที่แสดงออกทั้งทางบวกและทางลบ โดยพฤติกรรมทางบวกคือการดีใจ ยินดี มีความสุขที่ตนเองตั้งครรภ์ เลือกที่จะบอกข้อมูลการตั้งครรภ์กับสามี บิดามารดา ส่วนพฤติกรรมทางลบคือเลือกแก้ปัญหาโดยการทำแท้ง รวมทั้งการแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมเพื่อเป็นเครื่องมือใช้ในการแก้ปัญหา เป็นต้น ดังคำกล่าว

....แล้วตอนที่หยิงขึ้นมาแล้วสองขีดแบบหยิงมาปั๊บเฮ้ยสองขีด ความรู้สึก ก็ดีใจ แฟนก็ดีใจ ทางพ่อแม่ก็รับได้... (Moddang, 2022; Interview)

....ตอนแรกก็คิดจะเอาเขา(ลูก)ออกค่ะ เคยซื้อยามากินจะขับจะอะไร หนูเคยซื้อยามากินแต่เขาไม่ออก หนูก็ไปตรวจด้วยน้องก็ตัวใหญ่หนีออกไม่ได้แล้วมันอันตรายหลายสัปดาห์แล้ว เอาออกไม่ได้ เขา(แฟน)ก็บอกว่าไม่ให้เอาออกเลี้ยงเองอะไรแบบนี้ แต่เขาก็ไม่ได้เลี้ยงหรือพอลูกมันไปหนูก็เอาลูกของหนูมาอยู่กับหนู ... (Natty, 2022; Interview)

2) แม่วัยใสที่มีการเผชิญความเครียดแบบหนี แม่วัยใสกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็น ได้แก่ การเสียใจ การเครียด ความหวาดกลัว การไม่ตกใจและเฉย ๆ รวมทั้งการแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมเพื่อใช้ในการประคับประคองอารมณ์และการเผชิญความเครียดโดยการยอมรับในปัญหาที่เกิดขึ้น ดังคำกล่าว

....ก็แค่เมินส์ไม่มาหนูก็ลองตรวจเลย พอรู้ ร้องไห้ กลัวพ่อแม่ด่า เพราะว่าตอนนั้นก็ยังไม่เคยเรียนไม่จบ เหลือเทอมสุดท้ายแล้วจ้ะ บอกแฟนและพ่อแม่ เค้าให้เอาไว้ ท้องแล้วก็ท้องเลยเอาไว้... (Ninew, 2022; Interview)

3) แม่วัยใสที่มีการเผชิญความเครียดแบบยอมรับในปัญหาที่เกิดขึ้น แม่วัยใสกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็น พฤติกรรมที่ปกปิดการตั้งครรภ์ ไม่ต้องการให้ใครรับรู้ ดังคำกล่าว

....ก็รู้สึกตกใจค่ะ ก็รับไม่ได้เหมือนกันค่ะเพราะที่บ้านเคร่งไม่ค่อยเข้าใจนะคะ ก็เก็บไว้คนเดียวค่ะ แฟนรู้ที่บ้านแฟนรู้หมดเลยคะ แต่ไม่ได้บอกทางที่บ้านหนู... (Primploy, 2022; Interview)

การยืดหยุนของแม่วัยใสใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี เป็นความเข้มแข็งทางใจของแม่วัยใสที่สามารถนำมาป้องกัน ปกป้องตนเองเพื่อเอาชนะและผ่านพ้นประสบการณ์ลบในชีวิตของตนไปได้ จากงานวิจัยผู้วิจัยสามารถแบ่งความเข้มแข็งทางใจออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มที่มีทักษะการปรับตัว แม่วัยใสกลุ่มนี้จะมีสิ่งที่ยืดหยุ่นให้ความช่วยเหลือให้เกิดความเข้มแข็งทางใจมาจากแหล่งสนับสนุนภายนอก “ทักษะการปรับตัว” มีพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็น พฤติกรรมที่เข้มแข็ง กล้าเปิดเผยว่าตนเองการตั้งครร์ร์ บอกให้ครอบครัว สามารับรู้การตั้งครร์ร์ที่เกิดขึ้น โดยแม่วัยใสกลุ่มนี้จะมีทุนสังคม ทุนมนุษย์ มาช่วยสนับสนุน

2) กลุ่มที่มีทัศนคติเชิงบวก แม่วัยใสกลุ่มนี้จะมีความเข้มแข็งทางใจซึ่งเกิดจากภายในตนเอง กลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็น “ทัศนคติเชิงบวก” เตรียมจิตใจให้แข็งแกร่ง พร้อมรับแรงปะทะทุกเมื่อ แสดงความกล้าของแม่วัยใส ที่เปิดเผยว่าตนเองการตั้งครร์ร์ บอกให้ครอบครัว สามารับรู้การตั้งครร์ร์ที่เกิดขึ้นโดยทุนมนุษย์ มาช่วยสนับสนุนนั้นคือความเข้มแข็งของแม่วัยใส

3) กลุ่มที่มีทักษะมนุษยสัมพันธ์และการแก้ปัญหา แม่วัยใสกลุ่มนี้จะมีสามารถ สร้างสัมพันธภาพ หรือการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เป็น “ทักษะมนุษยสัมพันธ์และการแก้ปัญหา” พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการหาทางออกแนวทางการแก้ไขปัญหา วางแผนและรับมือกับปัญหาการตั้งครร์ร์ที่เกิดขึ้นจากบุคคลรอบข้างโดยใช้ทุนทางสังคม

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ทุนชุมชนที่มีต่อการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ผลการวิจัยพบว่าทุนชุมชนที่มาช่วยสนับสนุนระดับประคองแม่วัยใส มี 3 ทุน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสถาบัน และทุนภูมิปัญญาวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

1) ทุนมนุษย์ ทำหน้าที่ในการเลี้ยงดู โอบอุ้มและช่วยเหลือระดับประคอง ทุนที่สำคัญคือแม่วัยใส ที่มีความเข้มแข็งในตัวบุคคล เช่น การยอมรับในการตั้งครร์ร์ต่อ การแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นต้น นอกจากนั้นทุนมนุษย์ที่พบเป็นคนใกล้ชิดภายในครอบครัว เช่นสามี บิดา มารดา ญาติ พี่น้อง สมาชิกในครอบครัวของแม่วัยใส

2) ทุนสถาบัน ทำหน้าที่ในการดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ประคับประคองแม่วัยใส ทุนสถาบันที่สำคัญที่สุดคือ ทุนสถาบันครอบครัว ที่เป็นกำลังในการส่งเสริมให้แม่วัยใส ประคับประคองการตั้งครร์ร์ให้ดำเนินต่อไป การดูแลในเรื่องชีวิตประจำวัน การสนับสนุนในเรื่องจิตใจ เป็นต้น

3) ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม เป็นองค์ความรู้จากตัวตัวมารดาของแม่วัยใสที่มีประสบการณ์เป็นแม่วัยใสมาก่อนจึงนำประสบการณ์ ทักษะที่มีมาถ่ายทอดแก่แม่วัยใส

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อพัฒนาแนวทางการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี จากการนำเสนอร่างการพัฒนาแนวทางฯ ผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย แม่วัยใสครอบครัวของแม่วัยใส ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น ผู้นำชุมชน โรงเรียน สาธารณสุของค์กรท้องถิ่น ใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี จำนวน 20 คน ได้วางแผนการดำเนินการ ร่วมกันจัดทำปฏิบัติการดำเนินกิจกรรมตามแนวทางการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชน และการสังเกตผลการพัฒนาแนวทางการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชน ผู้วิจัยสามารถนำเสนอการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่ได้วางแผนไว้ โดยการดำเนินงานเป็นการขับเคลื่อนโดยใช้ทุนชุมชนที่ประกอบไปด้วยทุนมนุษย์ ทุนสถาบัน และทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมในการดำเนินการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ที่ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ 1.กิจกรรมใจต่อใจ 2.กิจกรรมหนุนพลังกาย 3. กิจกรรมเสริมพลังจิต และ 4. กิจกรรมสร้างคุณภาพชีวิตแม่วัยใส ผู้วิจัยร่วมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีการติดตามความคืบหน้ากิจกรรมทางการตั้งรับและการยืนหยัดของ

แม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ตามแผนปฏิบัติงานจำนวน 4 ครั้ง พบว่า การติดตามการดำเนินแนวทางการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชน ทำให้แม่วัยใสมีการไว้วางใจ การเสริมพลังใจ การโอบอุ้มและการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองที่มีคะแนนสูงขึ้นเป็นลำดับ ผลการประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมขับเคลื่อนการแนวทางการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 (S.D. = 0.16) และผลการสะท้อนผลการดำเนินกิจกรรม มีดังนี้ 1. กิจกรรมใจต่อใจ ทำให้เกิดการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างแม่วัยใสและทีมผู้วิจัย เกิดความไว้วางใจกับทีมผู้วิจัย 2. กิจกรรมหนุนพลังกาย ทำให้แม่วัยใสได้รับการดูแลด้านร่างกายโดยทีมชุมชนและแม่วัยใสได้รับการมองเป็นลูกหลาน/เครือญาติของทีมชุมชน 3. กิจกรรมเสริมพลังจิต ทำให้แม่วัยใสไม่ท้อแท้ สามารถตั้งครร์ต่อไป สามารถรับมือกับปัญหาและอุปสรรคโดยมีความเข้มแข็งด้านจิตใจ และ 4. กิจกรรมสร้างคุณภาพชีวิตแม่วัยใส ทำให้แม่วัยใสสามารถดำเนินชีวิตและตั้งครร์ต่อไป และชุมชนเกิดมุมมองทางบวกต่อแม่วัยใส

จากการพัฒนาแนวทางการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี สรุปแนวทางทางการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชน ได้ดังต่อไปนี้

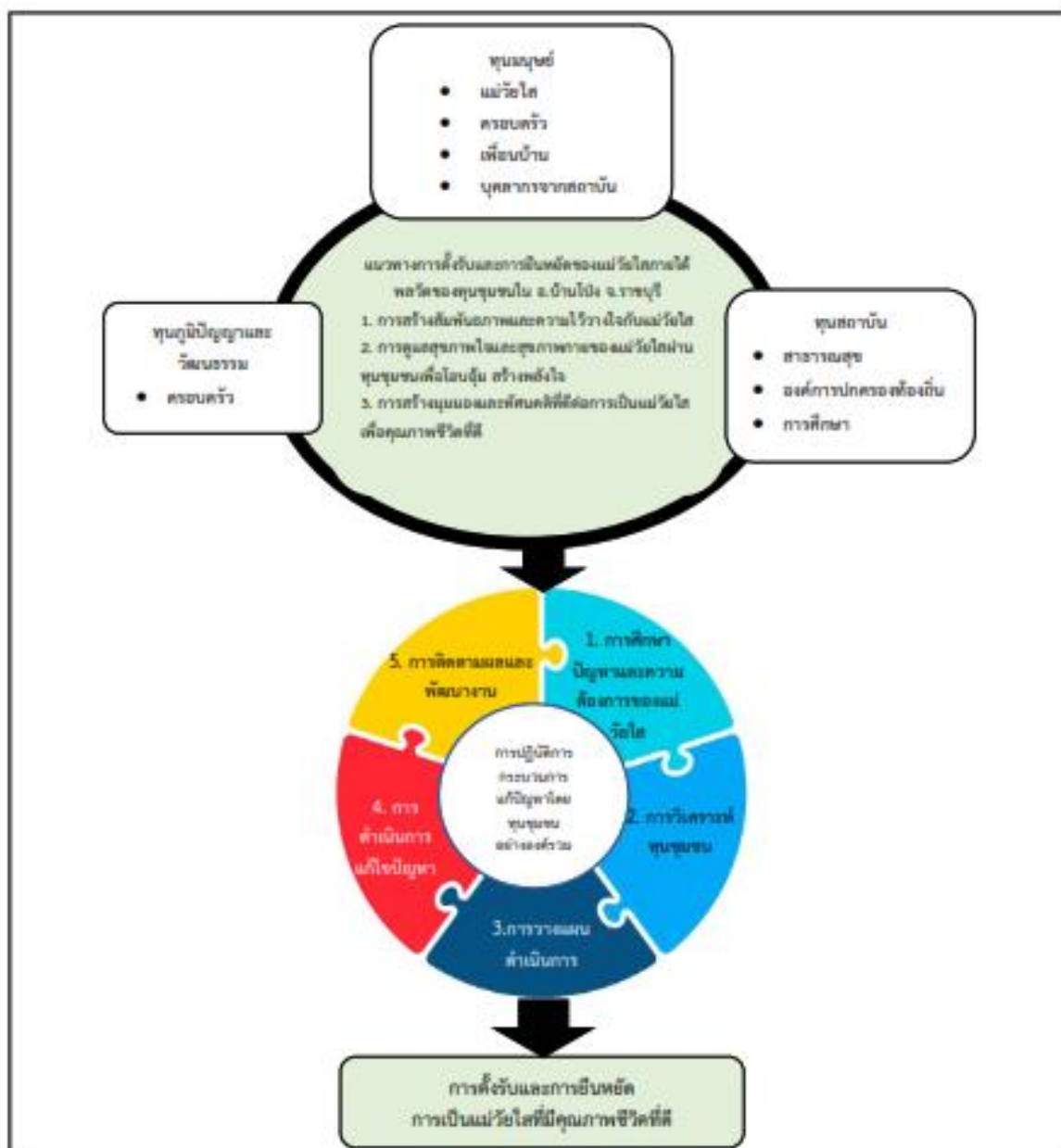
1. การสร้างสัมพันธ์ภาพและความไว้วางใจกับแม่วัยใส เป็นขั้นตอนแรกของพัฒนาแนวทางการตั้งรับและการยืนหยัด โดยเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล ช่วยให้เกิดความเข้าใจ ความไว้วางใจและความร่วมมือที่ดีระหว่างแม่วัยใสและทีมทุนชุมชน ทำให้กล้าเปิดเผยข้อมูล ปัญหาหรือความต้องการต่าง ๆ ของแม่วัยใส ทีมทุนชุมชนจะสามารถให้การตอบสนองได้ตรงกับปัญหาและความต้องการ

2. การดูแลสุขภาพใจและสุขภาพกายของแม่วัยใสผ่านทุนชุมชนเพื่อโอบอุ้มสร้างพลังใจ การดูแลสุขภาพใจและสุขภาพกายของแม่วัยใสมีความสำคัญต่อทั้งแม่และลูก ที่จะช่วยในการประคับประคองให้เกิดการตั้งครร์ต่อ สามารถดูแลตนเองอย่างเหมาะสมช่วยลดความเสี่ยงของภาวะแทรกซ้อนและส่งเสริมพัฒนาการของลูก รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนที่สำคัญจากทุนชุมชนที่ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ที่ทำหน้าที่ในการป้องกันโอบอุ้ม เลี้ยงดูและประคับประคองแม่วัยใส ทุนสถาบันทำหน้าที่ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนและประคับประคองแม่วัยใส และทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริม ให้ความรู้ทักษะชีวิตและการแก้ปัญหาแก่แม่วัยใส ซึ่งทุนชุมชนมีบทบาทสำคัญในการทำให้แม่วัยใสสามารถรับมือกับบทบาทใหม่ได้อย่างมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3. การสร้างมุมมองและทัศนคติที่ดีต่อการเป็นแม่วัยใสเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี การสร้างมุมมองและทัศนคติที่ดีต่อแม่วัยใสเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นหนึ่งต่อทั้งตัวแม่วัยใสและสังคมโดยรวม โดยใช้ทุนชุมชนจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการสร้างทัศนคติที่ดีต่อแม่วัยใส ควรมองว่าเป็นโอกาสในการให้ความช่วยเหลือและสร้างสังคมที่เข้าใจและสนับสนุนกัน โดยเปลี่ยนจากการตำหนิเป็น การให้กำลังใจและการสนับสนุน ควรให้โอกาสแม่วัยใสในการ เรียนต่อและทำงาน เพื่อให้แม่วัยใสสามารถพัฒนาตนเอง ดูแลลูกได้ดี และมีอนาคต

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาแนวทางทางการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี โดยใช้การขับเคลื่อนของทุนชุมชนเป็นสำคัญ ได้แก่ 1) ทุนมนุษย์ ที่ทำหน้าที่ในการป้องกัน โอบอุ้ม เลี้ยงดูและประคับประคองแม่วัยใส ทุนมนุษย์ที่สำคัญคือแม่วัยใส ที่มีความเข้มแข็งในตัวบุคคลที่สามารถรับมือได้ นอกจากนั้นทุนมนุษย์ที่พบในการศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นคนใกล้ชิดภายในครอบครัว เช่นสามี บิดา มารดา ญาติ พี่น้อง คนรอบครัวในแม่วัยใส ซึ่งเป็นทุนที่สำคัญ และเป็นหลักในการเป็นกำลังและแรงสนับสนุนให้ก้าวผ่านภาวะความตึงเครียดการรับมือกับการเป็นแม่วัยใส 2) ทุนสถาบัน ทำหน้าที่ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนและประคับประคองแม่วัยใส โดยทุนนี้เป็นเครือข่ายของความสัมพันธ์ ที่คนในเครือข่าย มีความไว้วางใจต่อกัน รวมทั้งความไว้วางใจเชื่อใจ การยอมรับซึ่งกันและกันของคนในชุมชน ทุนสถาบันที่สำคัญที่สุดคือ ทุนสถาบันครอบครัว ที่เป็นกำลังในการส่งเสริมให้แม่วัยใส ในการการประคับประคองการตั้งครรรณในดำเนินต่อไป การดูแลในเรื่องชีวิตประจำวัน การสนับสนุนในเรื่องจิตใจ เป็นเครือญาติ กัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน และ 3) ทุนภูมิปัญญา และวัฒนธรรม มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริม ให้ความรู้ทักษะชีวิตและการแก้ปัญหาแก่แม่วัยใส รวมทั้งในสังคมไทยที่มีการสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงาม ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น เป็นความเชื่อการปฏิบัติที่ส่งต่อกันมา โดยเฉพาะในสังคมชนบทที่จะเห็นได้ชัด โดยความเชื่อในเรื่องของการปฏิบัติตนในช่วงของการตั้งครรรณ เช่น สมุนไพรไทย ความเชื่อ ภูมิปัญญาไทย เป็นต้น ซึ่งทุนชุมชนทั้ง 3 ทุน มีกระบวนการทำหน้าที่เกี่ยวข้องและทับซ้อนกันเป็นการทำงานแบบพหุทุน จึงทำให้มองว่าเป็นการขับเคลื่อนแบบทุนชุมชนอย่างองค์รวมโดยทำให้แม่วัยใสเกิด ความไว้วางใจ การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง การโอบอุ้ม การเสริมพลังใจที่เกิดภายใต้การสนับสนุนของทุนในชุมชน จึงทำให้แม่วัยใสสามารถเกิดกระบวนการแก้ปัญหาโดยทุนชุมชนอย่างองค์รวมที่ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้ 1. การศึกษาปัญหาและความต้องการของแม่วัยใส 2. การวิเคราะห์ทุนชุมชน 3. การวางแผนดำเนินการ 4. การดำเนินการแก้ไขปัญหา และ 5. การติดตามผลและพัฒนางาน เพื่อให้แม่วัยใสเกิดการตั้งรับ และการยืนหยัดและเป็นแม่วัยใสที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีผู้วิจัยจึงสามารถนำมาสรุปเป็นแนวทางทางการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ดังภาพที่ 1

Picture 1: Guidelines for the Coping and Resilience of Teenage Mothers under the Dynamics of Community Capital

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเข้าสู่การเป็นแม่วัยรุ่นใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1.ระยะก่อนการเข้าสู่การเป็นแม่วัยรุ่น 2. ระยะการเป็นแม่วัยรุ่น 3. ระยะหลังการเป็นแม่วัยรุ่น การเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นจะมีความอยากรู้อยากเห็นและความสนใจในเรื่องราวความรักและความสัมพันธ์ทางเพศ ขาดประสบการณ์และความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบระยะยาวของความสัมพันธ์ รวมทั้งปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลของการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ได้แก่ การป้องกันการตั้งครรภ์ สาเหตุการมีเพศสัมพันธ์ ค่านิยมทางเพศ และสัมพันธภาพในครอบครัว (Tunlayanisaka, Jeawkok, and Sattayaraksa, 2017) เมื่อแม่วัยรุ่นเกิดการ

ตั้งครรรค์ จึงมีการตั้งรับกับความเครียดที่เกิดขึ้นซึ่งมีวิธีการที่หลากหลาย เช่น การปกปิดการตั้งครรรค์ ใส่เสื้อผ้าที่ใหญ่ หรือการบอกความจริงกับครอบครัวและต้องรับผลกระทบที่ตามมา โดยการศึกษาพบว่า การเผชิญความเครียดของแม่วัยใสแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ แบบสู้ แบบหนี และแบบยอมรับ ในปัญหาที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับกลวิธีการเผชิญความเครียดของลาแทค (Latack, 1986 as cited in Suthawan, 2023) ได้แบ่งกลวิธีการรับมือความเครียดเป็น 3 วิธี ได้แก่ 1) วิธีการต่อสู้หรือควบคุมเป็นการมุ่งแก้ไขปัญหาดังตรง 2) หนีเป็นการมุ่งแก้ไขอารมณ์ และ 3) กลยุทธ์การรับมือความเครียดแบบแก้ไขตามอาการเป็นวิธีการผ่อนคลายอารมณ์ตนเอง เมื่อมีความเครียดเกิดขึ้น ไม่ได้สนใจการแก้ไขปัญหาดังตรง ส่วนความเข้มแข็งทางใจของแม่วัยใสแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีทักษะการปรับตัว กลุ่มที่มีทัศนคติเชิงบวก และกลุ่มที่มีทักษะมนุษยสัมพันธ์และการแก้ปัญหา ซึ่งผลการศึกษาพบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดการยืดหยุ่น มี 3 องค์ประกอบหลักของกอร์ทเบิร์ก (Grotberg, 1995 as cited in Thapthim, Intarakanhaeng, and Chuchom, 2021) ดังนี้ 1. สิ่งที่มี (I have) หรือ แหล่งสนับสนุนภายนอก (External Supports) หมายถึง บุคคลได้มีสิ่งที่ยืดหยุ่นให้ความช่วยเหลือให้เกิดความเข้มแข็งทางใจ มาจากแหล่งสนับสนุนภายนอก 2. สิ่งที่เป็น (I am) หรือ ความเข้มแข็งภายใน (inner strengths) หมายถึง การที่มีความเข้มแข็งทางใจซึ่งเกิดจากภายในตนเอง และ 3. สิ่งที่สามารถ (I can) หรือ การจัดการกับปัญหา และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และทักษะการแก้ปัญหา (Interpersonal and Problem Solving Skills) หมายถึง บุคคลสามารถสร้างสัมพันธภาพหรือการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เพื่อช่วยเสริมสร้างความสามารถฟื้นฟูสภาพอารมณ์และจิตใจให้กลับสู่ภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ทูมชุมชนที่มาช่วยสนับสนุนระดับประคองแม่วัยใส มี 3 ทูม ได้แก่ 1. ทูมมนุษย์ 2. ทูมสถาบัน และ 3. ทูมภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ดังนี้

1. ทูมมนุษย์เป็นบุคคลที่มีองค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะในการรับมือและแก้ไขปัญหา หรือสถานการณ์ที่วิกฤตต่อชีวิตที่เกิดขึ้น ทูมมนุษย์มีหน้าที่ที่สำคัญได้แก่ การป้องกันการตั้งครรรค์ที่ไม่พึงประสงค์ในช่วงวัยรุ่น รวมทั้งการเลี้ยงดู โอบอุ้มและช่วยเหลือระดับประคองแม่วัยใส ทูมมนุษย์ครอบคลุมถึงบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมแม่วัยใสในด้านต่าง พ่อแม่หรือผู้ปกครองของแม่วัยใส เช่น ครอบครัว เป็นมีหน้าที่ในการป้องกัน ดูแล โอบอุ้มแม่วัยใส ตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม โดย "ระบบสังคม" และ "หน้าที่" ว่า หน้าที่ คือกลุ่มกิจกรรมที่ดำเนินไปเพื่อสนองตอบของระบบสังคม ที่เชื่อว่าระบบสังคมเป็นระบบที่มีหน้าที่ คือมีกิจกรรมที่ทำเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อสนองตอบความต้องการของระบบ เช่น การเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตตามรูปแบบของสังคม แนวความคิดเรื่องระบบการกระทำเกิดขึ้นจากการที่ผู้กระทำแสดงตามบทบาท ตามสถานภาพที่ดำรงอยู่ สถานภาพและบทบาทเหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์กันในรูปแบบของระบบต่าง ๆ อันเป็นระบบการกระทำระหว่างกัน

2. ทูมสถาบัน เป็นเครือข่ายของความสัมพันธ์ทำหน้าที่ในการดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ประคับประคองแม่วัยใส ได้แก่ สถาบันครอบครัว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแม่วัยใส เช่น ผู้นำชุมชน โรงเรียน สาธารณสุข องค์การท้องถิ่น โดยทูมสถาบันที่สำคัญที่สุดคือ สถาบันครอบครัว ที่มีกระบวนการดำเนินงานเป็นแบบพหุทูม ที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมให้แม่วัยใส ในการเลี้ยงดู โอบอุ้มและช่วยเหลือระดับประคองแม่วัยใส การดูแลในเรื่องชีวิตประจำวัน การสนับสนุนในเรื่องจิตใจ ตามแนวคิดการสนับสนุนทางสังคมของเฮาส์ (House, 1981 as cited in Sangploy, Sriarporn, and Xuto, 2016) การสนับสนุนจากครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ 1) การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรัก ความห่วงใย การดูแลแก่บุคคล 2) การสนับสนุนทางด้านวัตถุสิ่งของ การจัดหาอุปกรณ์สิ่งของที่ดีและการบริการ หรือการช่วยเหลืออุปกรณ์สิ่งของต่าง ๆ 3) การสนับสนุนทางด้านข้อมูล การให้ข้อมูลแก่บุคคลเพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาที่

เกิดขึ้นหรือเผชิญอยู่การให้คำปรึกษา แนะนำ การให้แนวทางการปฏิบัติ และให้ข้อมูลต่าง ๆ และ 4) การสนับสนุนทางด้านการประเมินค่า การให้ข้อมูลแก่บุคคลเพื่อนำไปใช้ในการประเมินตนเอง การยืนยัน การให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อให้แม่วัยใสสามารถดำเนินการตั้งครร์ต่อไปอย่างมีคุณภาพ

3. ทุณภูมิปัญญาและวัฒนธรรม เป็นการนำเอาองค์ความรู้จากตัวบุคคล ชุมชนภูมิปัญญา ปราชญ์ท้องถิ่น จนเกิดกระบวนการนำไปพัฒนานำไปสู่การใช้ประโยชน์ ซึ่งกระบวนการทำงานของทุณภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเป็นแบบพหุทุนที่มีความเกี่ยวข้องกับทุนมนุษย์และทุนสถาบัน ทำหน้าที่ในการส่งเสริม ให้ความรู้ทักษะชีวิตแก่แม่วัยใส โดยทุณภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่องค์ความรู้ด้านสมุนไพร การเลี้ยงดูลูกแบบดั้งเดิม และการสร้างชุมชนที่สนับสนุนแม่วัยใส รวมทั้งแหล่งข้อมูลที่ช่วยให้แม่วัยใสสามารถจัดการกับบทบาทใหม่ได้ดีขึ้น การแก้ปัญหาแก่แม่วัยใส ที่แม่วัยใสบางคนมีมารดาที่เคยมีประสบการณ์เป็นแม่วัยใสมาก่อนจึงนำประสบการณ์ดังกล่าวมาถ่ายทอดแก่แม่วัยใส การใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยให้คนในชุมชนได้ใช้ฐานความรู้ที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตและเป็นกลไกสำคัญที่เป็นแรงผลักดันให้ชุมชนได้ปรับตัวอย่างสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสังคมในปัจจุบัน (Tahom, Uthit, Wandee, and Thuratha, 2015)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการตั้งรับและการยืนหยัด ของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี มีดังนี้ 1. การสร้างสัมพันธภาพและความไว้วางใจกับแม่วัยใส 2. การดูแลสุขภาพใจและสุขภาพกายของแม่วัยใสผ่านทุนชุมชนเพื่อโอบอุ้มสร้างพลังใจ และ 3. การสร้างมุมมองและทัศนคติที่ดีต่อการเป็นแม่วัยใสเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี การสร้างสัมพันธภาพเป็นจุดเริ่มต้นของการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี การมีปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างพยาบาลและผู้รับบริการ การส่งเสริมให้ผู้รับบริการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น และความสัมพันธ์ที่ดีแบบเสมอต้นเสมอปลายระหว่างพยาบาลและผู้รับบริการจะช่วยให้ผู้รับบริการมีสุขภาพที่ดีขึ้น (Wiphawanich, 2021) ทำให้เข้าใจปัญหาและความต้องการของแม่วัยใส รวมทั้งการจัดกิจกรรมที่ดูแลในด้านร่างกายและจิตใจ จึงตอบสนองทางบวกต่อแม่วัยใสจึงทำให้มีการดำเนินการตั้งครร์ต่อไป โดยการปรับมุมมองการตั้งครร์ในวัยรุ่นไม่เป็นปัญหา ลดการตอกย้ำกดขี่ ตีตราจากสังคมเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความช่วยเหลือจากหลายหน่วยงาน สังคมควรมีมุมมองเชิงบวกมองปัญหาอย่างรอบด้าน จากความสัมพันธ์ของปัจจัยที่หลากหลายที่มีความสอดคล้องกันหลายบริบท ทั้งในตัวบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม จึงควรจะมีการรับมือกับสถานการณ์การตั้งครร์วัยรุ่นอย่างบูรณาการจากทุกมิติ เพื่อลดปัญหาการตั้งครร์ในวัยรุ่นและส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี

สรุป

การวิจัยการตั้งรับและการยืนหยัด ของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุนชุมชน ได้รวบรวมข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับปรากฏการณ์แม่วัยใส การตั้งรับและการยืนหยัด ของแม่วัยใสใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี เห็นความสำคัญเข้าใจ และความสำคัญถึงการเป็นแม่วัยใส ปัจจัยที่ทำให้เกิดการตั้งครร์ กระบวนการเข้าสู่การเป็นแม่วัยใส รวมทั้งมุมมองและการรับมือในการตั้งครร์โดยการตั้งรับและการยืนหยัดของแม่วัยใส รวมทั้งทำให้เข้าใจในพลวัตของทุนชุมชนที่ประกอบด้วย 1) ทุนมนุษย์ 2) ทุนสถาบัน และ 3) ทุณภูมิปัญญาและวัฒนธรรม กระบวนการทำงานแบบพหุทุน จึงทำให้มีการขับเคลื่อนแบบทุนชุมชนอย่างองค์รวม ทำให้แม่วัยใสเกิดศักยภาพและเกิดกระบวนการแก้ปัญหาโดยทุนชุมชนอย่างองค์รวม เกิดการดำเนินการตั้งครร์และคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า กระบวนการเข้าสู่การเป็นแม่วัยใสใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1. ระยะก่อนการเข้าสู่การเป็นแม่วัยใส 2. ระยะการเป็นแม่วัยใส 3. ระยะหลังการเป็นแม่วัยใส โดยการเผชิญความเครียดของแม่วัยใสแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ แบบสู้ แบบหนี และแบบยอมรับในปัญหาที่เกิดขึ้น และความเข้มแข็งทางใจของแม่วัยใสแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีทักษะการปรับตัว กลุ่มที่มีทัศนคติเชิงบวก และกลุ่มที่มีทักษะมนุษยสัมพันธ์และการแก้ปัญหา ดังนั้นหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับสถานการณ์ของแม่วัยใส ควรนำผลการวิจัยไปประกอบการพิจารณาโยบายการดำเนินการป้องกันและการรับมือกับสถานการณ์ของการเป็นแม่วัยใส เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแม่วัยใสและบุตรในครรภ์ที่เป็นเยาวชนของชาติต่อไปในอนาคต

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ทุณชุมชนที่มาช่วยสนับสนุนระดับประคองแม่วัยใส มีจำนวน 3 ทุณ ได้แก่ 1. ทุณมนุษย์ 2. ทุณสถาบัน และ 3. ทุณภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ดังนั้นหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับแม่วัยใส เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการควรพัฒนาศักยภาพทุณชุมชนเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการทำงานให้เข้มแข็งมากขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางการตั้งรับและการยืนหยัด ของแม่วัยใสภายใต้พลวัตของทุณชุมชนใน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ดังนี้ 1. การสร้างสัมพันธภาพและความไว้วางใจกับแม่วัยใส 2. การดูแลสุขภาพใจและสุขภาพกายของแม่วัยใสผ่านทุณชุมชนเพื่อโอบอุ้มสร้างพลังใจ และ 3. การสร้างมุมมองและทัศนคติที่ดีต่อการเป็นแม่วัยใสเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี กระทรวงสาธารณสุขควรเป็นแกนนำในการประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับแม่วัยใส ที่ปรับเปลี่ยนการดำเนินงานเป็นแบบพหุองค์กร โดยเริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัวดำเนินการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ สร้างความปลอดภัยในครอบครัว เมื่อเกิดการเป็นแม่วัยใสจะต้องมีการดำเนินการของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างความไว้วางใจ ให้การดูแลอย่างต่อเนื่อง ช่วยแก้ปัญหาเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของแม่วัยใส

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมการมีส่วนร่วมในการดูแลแม่วัยใสระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับแม่วัยใส เพื่อหาแนวทางการป้องกันการเป็นแม่วัยใสตั้งแต่วัยรุ่นและดูแลเมื่อมีการตั้งครรภ์เกิดขึ้น

References

- Arundee, S., Natruchiroj, W., Kahya, P., & Phuengpak, W. (2016). The Needs of Young Mothers to Solve Problems and Prevent Unplanned Teenage Pregnancy. *Journal of Social Sciences Srinakharinwirot University*, 19, 276-289.
- Chanchula, A., & Chamnan, S. (2016). *Stress and Coping of Male Patients Undergoing Drug Rehabilitation Treatment at Thanyarak Songkhla Hospital*. Songkhla: Thanyarak Songkhla Hospital.

- Child and Adolescente Mental Health Rajanagarindra Institute. (2021). The Prevention and Resolution of Teenage Pregnancy Problems Act B.E. 2559. Retrieved January 15, 2025, from http://www.smartteen.net/main/index.php?mode=maincontent&group=9 0 &id=660&date_start=&date_end=
- Department of Reproductive Health, Department of Health, Ministry of Public Health. (2023). *Reproductive Health Situation in Adolescents and Youth*. Retrieved February 9, 2025, from <https://rh.anamai.moph.go.th/th/cms-of-1/download/?did=219653&id=123226&reload==>
- Grotberg, E. H. (1995). A Guide to Promoting Resilience in Children: Strengthening the Human Spirit. The Hague, Netherlands: Bernard Van Lee Foundation.
- Latack, J. C. (1986). Coping with Job Stress: Measures and Further Directions for Scale Development. *Journal of Applied Psychology*, 71(3), 377-385.
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). Stress, Appraisal, and Coping. New York: Springer.
- Meekaew, S. (2018). Factors Associated with Repeat Pregnancy in Postpartum Teenage Mothers under 20 Years Old in Ratchaburi Province. *Hua Hin Sukjai Klai Kangwon Journal*, 3(2), 38-48.
- Ministry of Public Health. (2023). *Surveillance of Live Birth Rate in Women Aged 15-19 Years*. Retrieved January 15, 2025, from https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=1336d766d29c4a739ed33ff9f4e79d83
- Ministry of Social Development and Human Security. (2014). Thai Elderly Population: Present and Future, Social Statistics Compilation Document 1/2015 (November). Bangkok: Information and Communication Technology Center, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Social Development and Human Security.
- Moddang. (2022). Interview Young Mother, Ban Pong District, Ratchaburi Province. November 26.
- Natty. (2022). Interview Young Mother, Ban Pong District, Ratchaburi Province. October 29.
- Ninew. (2022). Interview Young Mother, Ban Pong District, Ratchaburi Province. November 26.
- Primploy. (2022). Interview Young Mother, Ban Pong District, Ratchaburi Province. November 11.
- Saensiriphan, N. (2018). Nursing Care for Pregnant Adolescents, Elderly Pregnant Women, Women with Unwanted Pregnancies, Pregnant Women Who Use Drugs, and Pregnant Women Who Are Abused. In Saensiriphan, N. & Baotruang, C. (eds.). *Nursing and Midwifery: Women with Complications*. (2nd ed.). Chiang Mai: Smart Coating and Service Co., Ltd.
- Sangploy, T., Sriarporn, P., & Xuto, P. (2016). Eff of Social Support on Breastfeeding Behavior among Mother with Preterm Delivery. *Nursing Journal*, 43, 13-23.
- Sanguandee, S. (2021). Social Capital and Community Development. *Future Academic Journal*, 1(1), 1-8.

- Suthawan, C. (2023). Strategies and Methods for Coping with Stress; Choosing Appropriate Strategies. *Journal of Humanities and Social Sciences*, Sisaket Rajabhat University, 7(1), 180-200.
- Tahom, U., Wandee, P., & Thuratha, S. (2015). Cultural Capital and Local Wisdom for Promoting Participation in Natural Resources and Environmental Management of Tama Community, Buriram. *Journal of Environmental Management*, 11(2), 45-59.
- Thapthim, D., Intarakanhaeng, A., & Chuchom, O. (2021). Mental Strength of Caregivers: An Important Factor in Caring for the Elderly with Diabetes. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*, 6(1), 1-16.
- Tunlayanisaka, C., Jeawkok, J., & Sattayaraksa, W. (2017). Factors Affecting of the Adolescent Pregnancy in Phatthalung Province. *The 8th National and International Academic Conference of Hatyai, 22 June 2017* (pp. 740-754). Hatyai University. Hatyai.
- Wiphawanich, S. (2021). The Role of Psychiatric Nurses in Building Therapeutic Relationships. *Regional Health Promotion Center 9 Journal*, 15(38), 732-743.